

OBSAH

Předmluva	5
ÚVODEM: SBĚRATELÉ STARÝCH MAP?	7
Momentky z roku 1853	9
Rusko nemá dějiny, má jen zeměpis?	13
RUSKÝ PROSTOR A JEHO TEORIE	21
Prostor, zeměpis a geopolitika	22
Od zeměpisu ke geopolitice	23
Ruská geopolitika	29
Přírodní podmínky a ruská historie	30
Geografické náčrty Ruska mezi Evropou a Asií	35
Dvě současné pojetí geopolitiky v Rusku	38
Rusko, jeho říše a ruský imperialismus. Zvláštní případy?	41
Pozemní a zámořské říše	44
Imperialismus	47
Ruské impérium a imperialismus	49
Říše druhého řádu	53
Sovětská říše?	57
Ruské imperiální ideologie	60
Úplně jiné Rusko?	64
Rusko jako říše	68
Rusko ve světovém systému	69
Rusko jako periferní, podřízená velmoc	72
Petrova revoluce otvírá okno do Evropy	74
Surovinové prokletí jako klíčová strategická nevýhoda?	76
Proč Rusku chybí „měkká síla“?	83
PROSTOROVÉ DĚJINY RUSKA A SSSR	87

MÁME SE BÁT RUSKA?

Rusko a západní geopolitická osa	88
Zápasy o Baltské moře	90
Okno do Evropy: zisk Pobaltí	97
Rusko a dělení Polska	103
Napoleonův vpád do Ruska	105
Západní směr do roku 1917	109
Jako Fénix: vznik Sovětského svazu	114
Studená válka, přetížení a rozpad	118
Východní a jižní geopolitická osa	122
Jihovýchod: Rus a Mongolové	123
Severovýchod: Ruská kontrola stepi a Sibiř	128
Moderní vnímání mongolského jha a ruská identita	131
Jih: Černé moře a jeho kontrola	135
Jihovýchod: Kavkaz a jihovýchodní step	143
Východní osa u čínských hranic	151
STÁT, SPOLEČNOST A REŽIM V CARSKÉM RUSKU A SSSR	159
Společenské pilíře ruského imperiálního státu	160
<i>Pilíř první: monarchie</i>	160
Ve stínu impéria	161
Mongolské vlivy	163
Omezení kolektivních prvků vlády	164
Zpátky k Byzanci	165
Jako kůň bez uzdy	166
Rusko a Evropa	167
Imperátor, ale stále gosudar	168
<i>Pilíř druhý: ruská šlechta</i>	169
Car a duma	171
Ritualizace a omezení moci cara	172
Jak Petrova „revoluce“ změnila šlechtu	174
Osvobození šlechty	175
Novověká šlechta a její vnitřní členitost	176
Pomalý ústup ze slávy	177
<i>Pilíř třetí: pravoslavná církev a duchovenstvo</i>	179
Západní a východní tradice	180
Důsledky pádu Cařihradu	181
Impérium a církev, pravoslaví jako spojenec	183
Církev jako opora státu v časech nejistoty	184

Ruský rozkol	185
Církev a petrovská „revoluce“	186
Pravoslaví a říše mnoha náboženství	187
Pilíř čtvrtý: ruská armáda	190
Středověká družina	191
Zrození říše a modernizace vojska	192
Drahá armáda velkého státu	194
Velký vítězný pochod	195
Krise a pokusy o reformu v 19. století	197
Nové impulzy	198
Militarizace a velmocenská soutěž	199
Pilíř pátý: rolnictvo jako základna	201
Ruská občina	202
Kozáci, spolutvůrci impéria	204
Státní rolníci a ti další	206
Vesnice a kapitalismus	207
Beznadějná propast?	209
Sociální pilíře sovětského státu	210
Mesiáš sídlil v Moskvě	210
Válka a revoluce	212
Pilíř první: Strana a její vedoucí úloha	215
Bolševici jako elitní předvoj	216
Strana nomenklaturní šlechty	218
Pilíř druhý: Sovětská ideologie a společnost	220
Marx v Rusku	221
Světová revoluce a revoluční válka	224
Totalitní ráz sovětského režimu	230
Nový, sovětský člověk, nebo homo sovieticus?	235
Pilíř třetí: Militarismus a armáda	240
Vzorová instituce	241
Ve stínu studené války	243
SOUČASNOST	247
Dnešek postsovětského Ruska	248
Postsovětský prostor po rozpadu SSSR	250
Rusko ve stínu Krymu	253
Základní postoje Ruska k postsovětskému prostoru	256
Ruské pojetí velmoci jako základ zahraniční politiky	263

MÁME SE BÁT RUSKA?

Zeměpisné oblasti ruské geostrategie	267
Regionální velmoc, či hegemon?	270
Otázka putinského režimu a ruská společnost	278
Putinovo Rusko v globálních souvislostech	286
Ruská vojenská modernizace po roce 2008	290
ZÁVĚREM: VELKÉ SELHÁNÍ	299
Historie velkého selhání	301
Podoby a rozměry selhání	305
Impérium, nebo postimpérium?	319
Evropa, Rusko a nová multipolarita	324
POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA	331
O autorce	341